

DATE PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A JUDEȚULUI DÎMBOVIȚA ÎN PRAJMA REVOLUȚIEI DE LA 1848

CLEOPATRA IONESCU

Secolul al XIX-lea se caracterizează prin apariția și dezvoltarea relațiilor de producție capitaliste, prin înmulțirea și diversificarea atelierelelor, manufacturilor și a altor stabilimente industriale. Asistăm la apariția primelor fabrici în care se folosește mina de lucru salariată și o tehnică mai avansată. Sînt semnalate în județul Dimbovița manufacturi legate de industria agroalimentară, fabrici de zahăr, zalhanale, manufacturi de postav, sticlă, săpun, luminări etc.¹ În strînsă corelație cu dezvoltarea stabilimentelor industriale sînt preocupări și pentru dezvoltarea industriei extractive. Sînt cunoscute preocupările pentru extragerea cărbunelui la Doicești și a țiteiului în localitățile: Ocnița, Glodeni și Colibași. De evidențiat este documentul din anul 1841 prin care Fotache Manolescu este autorizat ca împreună cu „tovarășii ce-si va găsi, ori muncitori, sau cu capital să facă puțuri pentru păcură cu obligația de a da mănăstirii zeciueală”². Este important de reliefat că extracția țiteiului se arendează separat de pămîntul arabil. Apare termenul de muncitor și se folosesc investițiile de capital, iar pe de altă parte, se păstrează relațiile de producție feudale, prin obligația de a da mănăstirii zeciueală.

În cele 15 centre de tăiat carne cunoscute în documentele vremii sub denumirea de „zalhanale” se sacrificau mii de vite mari, oi și capre obținîndu-se pastrama necesară alimentației. Cerveșul și seul sînt folosite pentru iluminatul orașului Tîrgoviște și al altor localități, iar surplusul pentru iluminatul capitalei și satelor din județele Buzău, Argeș și Prahova. Astfel, la 6 ianuarie 1833, sînt trimiși cinovnici „din partea magistratului orașului Buzău, pentru ridicarea de 8000 oca seu,

¹ Cleopatra Ionescu, *Date privitoare la economia județului Dimbovița în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, Acta Valachica, Tîrgoviște 1972, p. 257—264.

² Constantin Boncu, *Contribuții la istoria petrolului românesc*, București 1971, p. 345.

din totalul ocalelor ce se află într-acest județ, pentru îndestularea articolului lumînărilor județului Buzău³. În acelaș an se trimit delegați din partea Sfatului orășănesc București „spre a primi din zalhanalele acestui județ 45967 oca seu, pentru îndestularea articolului lumânărilor politii Bucureștilor“⁴. Transportul seului se face în „burdușile“, în care cu cîte șase și opt boi. Legătura între localități este făcută de drumurile de poștă, drumuri comerciale și poteci. În localitatea Pietroșița este un punct de vamă prin care se exporta în Ardeal : grîu, porumb și mei. Jumătate din veniturile realizate din perceperea taxelor acestor produse reveneau magistratului orașului Tîrgoviște, iar cealaltă parte magistratului orașului București⁵.

„Ca urmare a acestor proces și tendințe economico-sociale, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, încep să aibă loc schimbări importante în structura orînduirii feudale românești, în raportul de forțe politice și de clasă, care determină înfruntări și convulsii în straturile cele mai adînci ale societății“⁶. Dezvoltarea relațiilor de producție capitaliste a determinat ascuțirea contradicțiilor dintre burghezie și feudalitate, dintre exploatați și exploatatori. Se reliefează tot mai mult înfruntarea dintre două lumi cu mentalități și concepții antagonice, cu interese și năzuințe diferite.

O problemă care se reliefează în această perioadă este neplata salariilor și în stabilimentele industriale și comerciale din oraș și județ. Astfel, la 4 martie 1833 Judecătoria județului Dimbovița face cunoscut magistratului orașului Tîrgoviște că Nicolae Tănăsescu are de primit de la Marin circiumarul salariul pe patru ani și jumătate⁷. De asemenea Stan sin Guță Simbeteanu se plînge împotriva lui Călin circiumarul „ce zice că au slujit în cinci ani și nu au plătit nimic“⁸. Nemulțimiri izolate au existat la manufactura de sticlă din localitatea Vulcana. De exemplu Toma Corbea neamțu prin jalbă face cunoscut Judecătoriei județului Dimbovița, că a fost angajat să lucreze cinci șocuri de sticlă pe zi și să fie plătit cu doi lei de șoc. În continuare numitul meșter se plînge că sint șase ani trecuți și nu i s-a plătit nici o para⁹. Magistratul orașului Tîrgoviște raportează ocîrmuirii că meșterii podari care lucrează la construcția podului de pe rîul Ialomița, „din cauză că nu li s-au plătit salariile au fugit de la lucru“¹⁰.

³ Arh. St. Jud. Dimbovița, fondul Primăria or. Tîrgoviște, dos. 28/1833, f. 7.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem, dos. 17/1833, f. 2 ; dos. 27/1834, f. 2, 3.

⁶ Ziarul „Scînteia“ nr. 9499 din 5 mai 1973.

⁷ Arh. St. Jud. Dimbovița, fondul Ocîrmuirea jud. Dimbovița dos. 2793/1833,

⁸ Ibidem, f. 7, 12

⁹ Ibidem, fondul Tribunalului jud. Dimbovița, dos. 487/1832, f. 1.

¹⁰ Ibidem, fondul Primăria or. Tîrgoviște, dos. 9/1837, f. 111.

În perioada care a urmat mișcării revoluționare din anul 1821, au loc numeroase nemulțumiri ale țăranilor și abuzuri săvârșite de organele locale. Astfel delegatul membrilor obștei din Șerbănești solicită răscumpărarea moșiei Zărăfoaia din Șerbănești cumpărată de polcovnicul Panait de la Ioniță Coșoveanu. Ca drept răspuns au pus slujitorii de l-au prins și închis timp de 7 zile și bătut cu biciul¹¹.

În urma punerii în aplicare a Regulamentului organic, s-a înăspriț tot mai mult regimul clăcii. Proprietarii și arendașii moșiilor pretind mai multă muncă și produse de la țăranii clăcași. În județ sint numeroase nemulțumiri concretizate prin diferite proteste, nesupuneri la muncă și fuga clăcașilor de pe moșii. Locuitorii din satele Bădeni, Rîul-Alb, Runcu, Piatra Iepii au contract cu Dvornicia din Lăuntru pentru paza hotarului dintre Țara Românească și Transilvania, acesta fiind „pe muntele Leaota ce este între schela Dragoslavele și Pietroșița”. Din clauzele contractului reese că locuitorii din satele menționate sint scutiți de paralele cutii, rezerva bucatelor, de militari și alte angarale. Dregătorii obligă sătenii să dea „paralele cutii, cum și de fietșcare familie cîte 5 baniți de porumb, banița de cîte oca 40”. Fiind un teren mai puțin cultivabil se semăna porumb, însă nu se ajungea să se strîngă recolta din cauza brumei, care pe aceste locuri cade mai devreme, iar sătenii „sint muritori de mălai”¹². În anul 1839 sătenii din Răzvad se plîng Dvorniciei din Lăuntru că la perceperea dijmei și executarea clăcii au fost bătuți și izgoșiți, luindu-li-se cu forța zapise în învoire, își vind vitele iar „dijmurile au fost date cu încărcătură”¹³.

Semnificativă este jalba semnată de sătenii din Podul Rizii, care incepe destul de sugestiv, „precum broasca țipă în gura șarpelui, sugîndu-o, așa și noi am ajuns de țipăm în gura dumnealui paharnicul Nichita arendașul moșiei Podul-Rizii lacom și nesățios”¹⁴.

Locuitorii din Răzvad și Gorgoteni se plîng împotriva arendașului Anastase că le-au „luat livezile, cît și arăturile . . . (și îi) lasă muritori de foame . . . îi năpăstuiește la otașnița vinului și a rachiului, interzice fabricarea țuicii în sat, obligîndu-i pe săteni să facă la dumnealui și să ia pe din două”¹⁵.

Clăcașii de pe moșia Cricoveni se plîng că pe lingă „legiuita otașniță îi obligă să dea în plus cîte cinci lei pentru lemne”¹⁶. De asemenea moșnenii satului Bărbulețu se plîng judecătoriei județului Dîmbovița că polcovnicul Badea Poroineanu, arendașul moșiei boierilor

¹¹ Colecția de istorie a M.J.D. inv. 352/1739.

¹² Arh. St. jud. Dîmbovița, fondul Ocîrmuirea jud. Dîmbovița, dos. 2793/1833, f. 61, 66, 81.

¹³ D.G.A.S., fondul Dvornicia din Lăuntru, dos. 3308/1839, f. 34.

¹⁴ Ibidem f. 129.

¹⁵ Ibidem, fondul Mănăstirea Mărgineni, dos. 170/1842, f. 83.

¹⁶ Ibidem, dos. 168/1842, f. 32.

Crețulești „s-au pus pe noi, pe moșteni ca să dăm clacă“¹⁷.

Documentele consemnează în anul 1843 fuga clăcașilor de pe moșia Moreni, Cricoveni și Ghirdoveni, proprietatea mănăstirii Mărgineni¹⁸.

Călăuziți de proclamația revoluționară și locuitorii județului Dimbovița, majoritatea lor conduși de învățătorii și preoții satelor au fost cuprinși în acțiunile revoluționare ale anului 1848.

¹⁷ Colecția de istorie a M.J.D. dos. 79/4323.

¹⁸ D.G.A.S., fondul Mănăstirii Mărgineni, dos. 168/1842.